

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ІНОЗЕМНОЇ АВІАКОМПАНІЇ «АЕРОФЛОТ» ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ НА РИНКУ АВІАЦІЙНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ УКРАЇНИ

У статті проведений аналіз визначення конкурентної позиції авіакомпанії «Аерофлот» на міжнародному ринку повітряних перевезень. Дана загальна характеристика та ринкова позиція авіакомпанії «Аерофлот», та проведений аналіз економічної діяльності та фінансових показників Групи Аерофлот.

Ключові слова: авіакомпанія, авіаційні перевезення, перевізник, конкурентоспроможність авіаційних перевезень, бонусна система, перспективи розвитку авіаційних перевезень.

В статье проведен анализ определения конкурентной позиции авиакомпании «Аэрофлот» на международном рынке воздушных перевозок. Дана общая характеристика и рыночная позиция авиакомпании «Аэрофлот», и проведен анализ экономической деятельности и финансовых показателей Группы Аэрофлот.

Ключевые слова: авиакомпания, авиационные перевозки, перевозчик, конкурентоспособность авиационных, бонусная система, перспективы развития авиационных перевозок.

In this paper the analysis of determining the competitive position of airline "Aeroflot" in the international market of air traffic. The general characteristics and market position of airline "Aeroflot" and the analysis of economic activity and financial performance of the Group Aeroflot.

Keywords: airline, aircraft, carriers, competitive air transportation, bonus system, the outlook for air traffic.

Постановка проблеми. Сьогодні рівень конкуренції на ринку повітряних перевезень високий, а число конкуруючих авіакомпаній найчастіше перевищує аналогічний показник на товарному ринку. Тому з розвитком авіаційного ринку та авіа індустрії, необхідно сформувані методи управління авіакомпанією на ринку авіаперевезень, що дозволить значно підвищити рівень його конкурентоспроможності та зміцнить позиції на ринку. Рівень конкурентоспроможності продукції авіакомпаній залежить від багатьох факторів: мережі маршрутів, парк ПС, каналів продажу, безпеки польотів та інших, які змінюються в ринкових умовах. Відповідно, дослідження економічної сутності конкурентоспроможності продукції авіакомпаній та конкурентоспроможності самої авіакомпанії є досить важливим питанням сьогодні.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню актуальних проблем аналізу діяльності авіакомпаній присвячено роботи О.М. Азарян, О.І. Амоші, К.А. Баландина, Р.С. Гейфмана, В.Г. Герасимчука, Ю.А. Єгупова, М.Л. Зайцева, І.У. Клейника, О.М.Майстренко, К. Меллеровича, Й.М. Петровича, Р.С. Распопова, Л.Д. Ревудського, А.Н. Федотова, М.П. Хохлова, П.О. Шаповалової, І.Б. Швець, В. Акулов, В.Р.Штрауха, А. Алчан та інших.

Метою статті є оцінка діяльності іноземної авіакомпанії «Аерофлот» та визначення конкурентної позиції на ринку міжнародних повітряних перевезень, а також визначення напрямків розширення географії польотів авіакомпанії.

Виклад основного матеріалу. «Аерофлот» є найбільшою російською авіакомпанією за обсягом пасажироперевезень з багатою історією та авіаційними традиціями. У 2000 році авіакомпанію перейменували в «Аерофлот - російські авіалінії». Оновлений «Аерофлот» став першою російською авіакомпанією, що вступив в глобальний союз «SkyTeam». Це дозволяє пасажиром «Аерофлот» отримати доступ до міжнародної мережі маршрутів альянсу і здійснювати перельоти по 791 напрямку в 162 країни світу. Сьогодні «Аерофлот - російські авіалінії», базуючись в міжнародному аеропорту «Шереметьєво», виконує понад 300 рейсів щодня майже по 100 напрямках у 49 країн світу. Контролює більше 45% російського ринку регулярних міжнародних перевезень. Випереджаючими темпами нарощує свою частку на внутрішніх повітряних лініях, що становить 12,5%, а з урахуванням дочірніх авіакомпаній - 17%. У своєму розпорядженні авіакомпанія «Аерофлот» має один з найбільших в Європі і прекрасно оснащений Центр управління польотами. «Аерофлот - російські авіалінії» розпорядженні літаковим парком, який є одним з наймолодших в Європі. Це - 86 повітряних суден, з яких більше половини - сучасні авіалайнери сімейства Airbus A320 і Boeing B767. Парк авіакомпанії «Аерофлот» постійно поповнюється. Показники продуктивності праці за 9 місяців 2011 року підвищилися як по «Аерофлоту», так і по Групі в цілому. Облікова чисельність персоналу ВАТ «Аерофлот» збільшилася на 8%, в основному за рахунок збільшення чисельності бортпроводників, що пов'язано з розширенням парку ПС і загальним зростанням обсягів робіт [2].

За підсумками 9 місяців 2011 року частка Групи «Аерофлот» в ГА РФ склала 23,8%. За прогнозами Мінтрансу пасажиропотік ГА РФ за підсумками 2011 року складе близько 63,5 млн. чоловік, що відповідає 11% зростання у порівнянні з 2010 роком (рис.1.) [3].

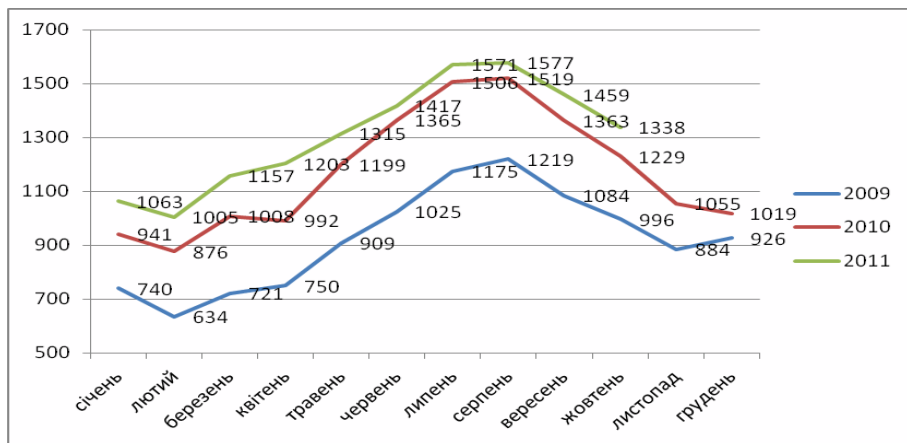

Рис. 1. Динаміка пасажиропотоку Групи Аерофлот за 2009-2011 рр., (тис. чол)

З нижче наведеного графіка видно, що пік пасажиропотоку припадає липень, серпень, вересень, а потім знову потрохи іде на спад як у 2009, так і у 2010 і 2011 роках (рис.2.).

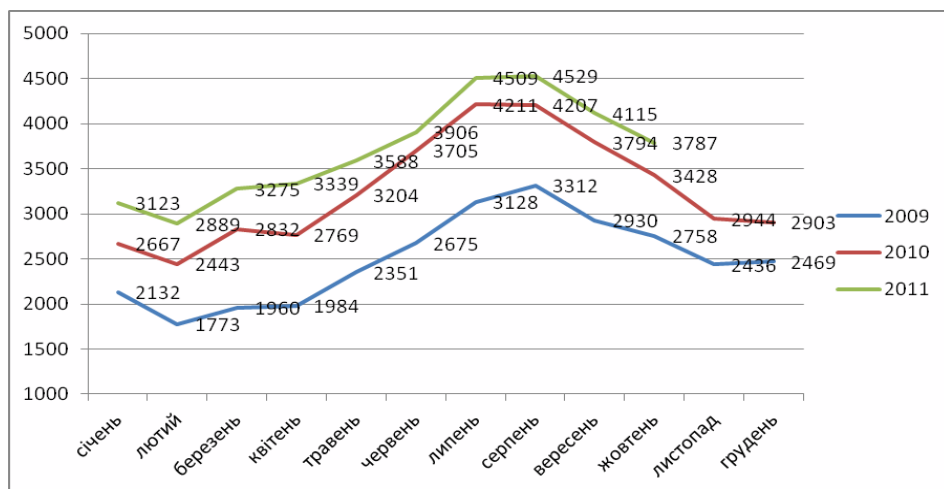

Рис. 2. Динаміка пасажирообороту Групи Аерофлот за 2009-2011 рр., (млн. пкм)

Рисунок 3 характеризується високим відсотком рівня завантаження крісел на літні місяці у досліджуваних роках.

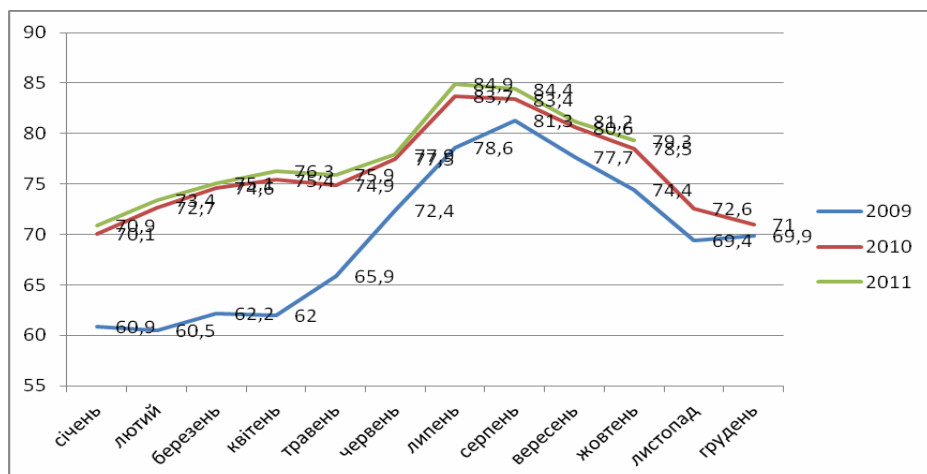

Рис. 3. Рівень завантаження крісел Групи Аерофлот за 2009-2011 рр., (%)

Незважаючи на продаж ЗАТ «Нордавіа» в червні 2011 року, більшість операційних показників Групи перевищують значення минулих років. Незначне відставання коефіцієнта завантаження крісел від значень минулого року пов'язано з відкриттям нових далекомагістральних напрямів і, як наслідок, зі збільшенням запропонованих ємностей.

За 9 місяців 2011 року дохідні ставки Групи виросли, що підтверджує зростання попиту на послуги Групи Аерофлот на ринку пасажирських перевезень.

Відповідно до прийнятої стратегії щодо посилення присутності на популярних туристичних напрямках, Аерофлот істотно збільшив пропозицію провізних ємностей на далекомагістральних напрямках. Найбільше зростання було досягнуто у регіонах Європи, Азії, Росії і СНД. При посиленні присутності на Азійському ринку спостерігається тимчасове перевищення темпів зростання запропонованих ємностей над виконаним пасажирооборотом (рис.4.) [6].

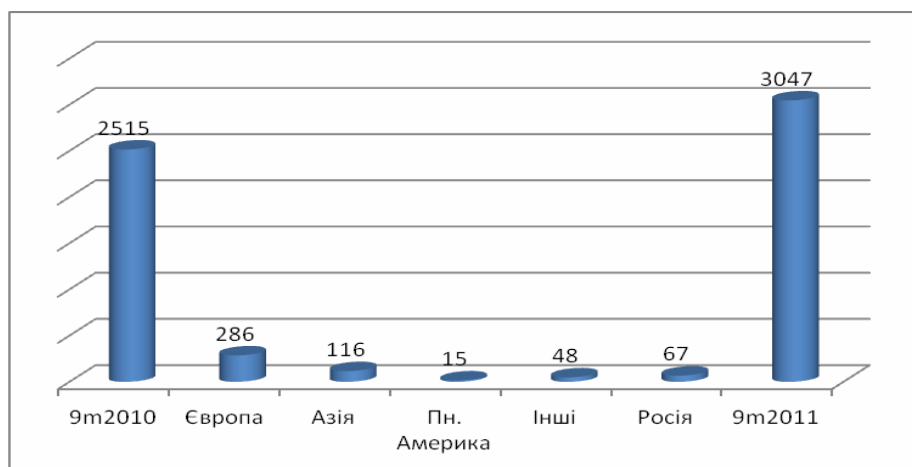

Рис. 4. Виручка від регулярних пасажирських перевезень, (млн. дол. США)

З цього рисунка видно, що виручка від регулярних пасажирських перевезень стрімко зросла і склала 3047 млн.дол. США Найбільше надходжень отримано із Європи та Азії, за ними йде Росія (рис.5).

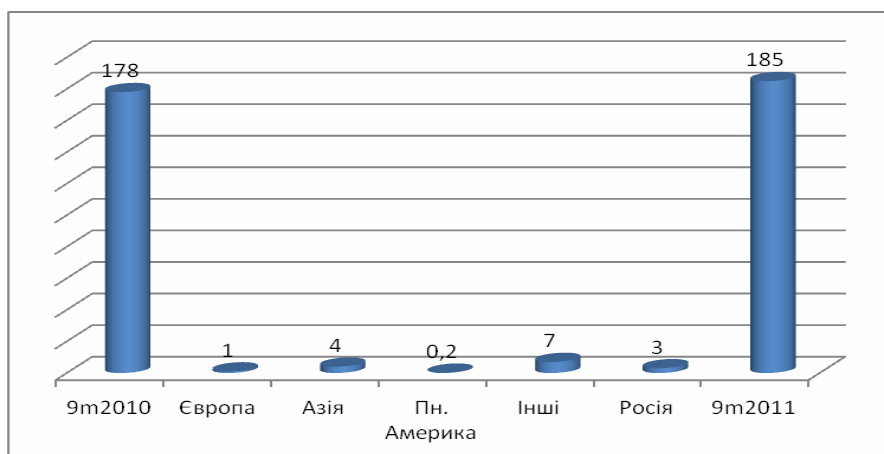

Рис. 5. Виручка від регулярних вантажних перевезень, (млн. дол. США)

Цей рисунок показує, що виручка від регулярних вантажних перевезень теж зросла і склала 185 \$ млн. Найбільше надходжень ми отримуємо із Азії, Росії та інших держав.

Значне зростання виручки від регулярних пасажирських перевезень переважно забезпечений зростанням обсягів перевезень Групи в Європі, Азії та Росії (табл.1).

Таблиця 1

Основні фінансові показники діяльності ВАТ «Аерофлот» та Групи Аерофлот

Показник	Од.вим.	ВАТ «Аерофлот»			Група Аерофлот		
		9m2010	9m2011	зміна	9m2010	9m2011	зміна
Виручка	млн. дол.	2793	3560	27%	3160	3919	24%
Операційні витрати	млн. дол.	2335	3031	30%	2692	3455	28%
ЕВІТДАР*	млн. дол.	808	910	13%	888	912	3%
ЕВІТДА**	млн. дол.	585	668	14%	641	653	2%
Операційний прибуток	млн. дол.	458	529	16%	468	464	-1%
Чистий прибуток	млн. дол.	350	472	35%	281	384	37%
Рентабельність по ЕВІТДАР	%	29	26	-3п.п.	28	23	-5п.п.
Рентабельність по ЕВІТДА	%	21	19	-2п.п.	20	17	-3п.п.

* EBITDAR = EBITDA + Витрати з операційної оренди

** EBITDA = Операційний прибуток + Амортизація + Витрати з митних мит

Виручка ВАТ «Аерофлот» за 9 місяців 2011 року збільшилася на 27% порівняно з 9 місяцями 2010 року, операційний прибуток - на 16%. Показник EBITDA ВАТ «Аерофлот» збільшився на 14%, а Групи на 2%.

Основні фінансові показники ВАТ «Аерофлот» демонструють стабільне зростання за результатами 9 місяців 2011 року. Показник EBITDAR збільшився на 13%, чистий прибуток ВАТ "Аерофлот" збільшився на 35%.

Значне зростання виручки Групи Аерофлот обумовлений переважно зростанням обсягів пасажирських перевезень. Інші доходи зросли на 53% в результаті консолідації Аероферста і зростання виручки Терміналу.

Структура чистого прибутку Групи (рис. 6)

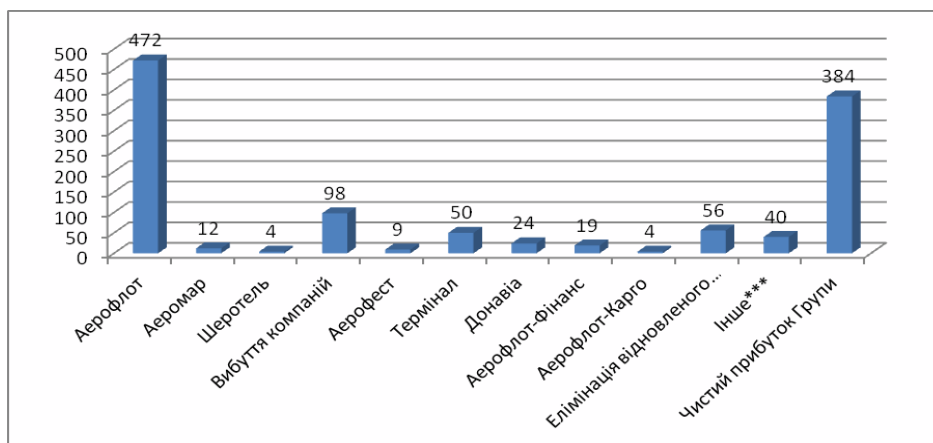

Рис. 6. Компоненти чистого прибутку Групи Аерофлот, (млн. дол. США)

* Результат від деконсолідації накопиченого збитку вибулих дочірніх і залежних компаній.

** Елімінація відновленого в Аерофлоті резерву по дебіторській заборгованості Аерофлот-Карго.

*** У тому числі елімінація внутрішньогрупових оборотів, частка міноритаріїв і результат вибулих компаній.

Позитивний ефект на фінансовий результат Групи справила деконсолідація накопиченого збитку вибулих дочірніх і залежних компаній. Істотний збиток ВАТ «Термінал» обумовлений негативними курсовими різницями від переоцінки зобов'язань в іноземній валюті (рис.7.).

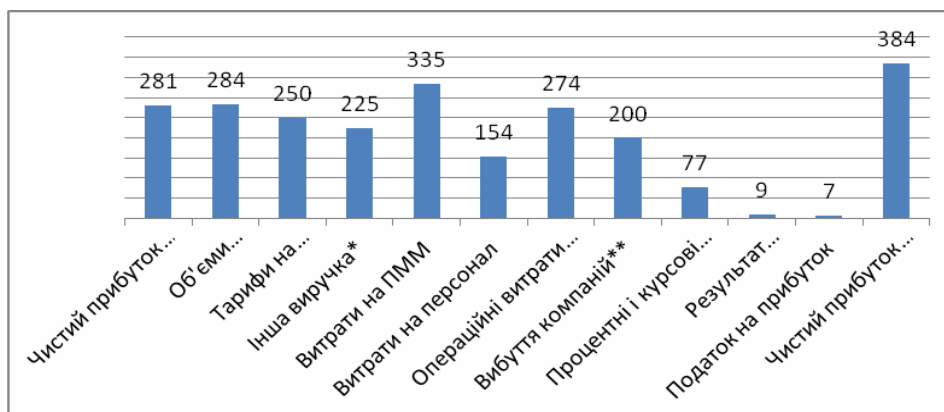

Рис. 7. Зміна чистого прибутку Групи Аерофлот за 2011 р., (млн. дол. США)

* Основну частину складають виручка від продажу товарів дьюті фрі, заправки паливом і аеропортових послуг, а також доходи від угод з авіакомпаніями.

** Включає прибуток від продажу інвестицій в дочірні та залежні компанії, а також результат від деконсолідації накопиченого збитку.

Зростання неавіаційної виручки зумовлений насамперед консолідацією ЗАТ «Аероферст» і збільшенням доходів ВАТ «Термінал». Позитивний вплив на результат Групи зробило вибуття компаній Нордавіа, СК Москва, ТЗК Шереметьєво (рис.8.).

Значний операційний збиток ВАТ «Донавіа» зумовлений перебудуванням маршрутної мережі компанії і відмовою від чартерних перевезень в/з Шереметьєво. ВАТ «Термінал» отримало 52 млн.дол. операційного прибутку за результатами 9 місяців 2011 року (табл. 2) [4].

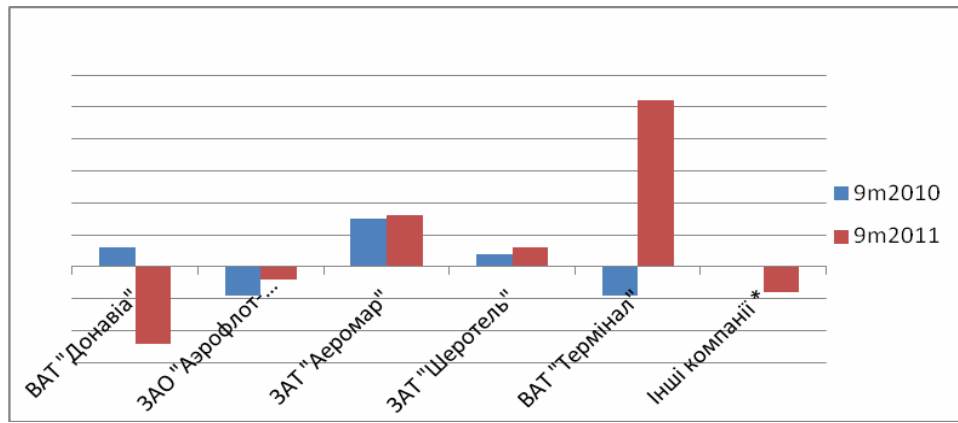

Рис. 8. Операційний прибуток/збиток дочірніх компаній Групи Аерофлот, (млн. дол. США)

Боргове навантаження Аерофлоту і Групи знаходяться на порівняно низькому рівні. При деконсолідації VAT «Термінал», яка відбулася в 4 кварталі 2011 року, показник Total Debt / EBITDA Групи знизився з 3,1 до 2,2.

Таблиця 2

Боргове навантаження VAT "Аерофлот" та Групи Аерофлот

Показники	Одн.вим.	VAT "Аерофлот"			Група Аерофлот		
		31.12.10	30.09.11	зміна	31.12.10	30.09.11	зміна
Позики і кредити	млн.дол.	402	438	9%	1313	1372	4%
Фінансовий лізинг	млн.дол.	719	831	16%	734	840	14%
Пенсійні зобов'язання	млн.дол.	14	13	-7%	14	13	-7%
Мито	млн.дол.	89	3	-97%	91	3	-97%
Разом Борг (Debt)	млн.дол.	1224	1285	5%	2152	2228	4%
Грошові ресурси і короткострокові інвестиції	млн.дол.	668	639	-4%	666	559	-16%
Разом Чистий Борг (Net Debt)	млн.дол.	556	649	16%	1486	1669	12%

З даної таблиці видно, що боргове навантаження Групи Аерофлот дещо зменшилось 12%, у порівнянні із VAT «Аерофлот» на протязі досліджуваних років 2010 і 2011 (табл.3).

Таблиця 3

Порівняння з європейськими компаніями [5]

Показники	Одн.вим.	Aeroflot			Lufthansa			Air France KLM			Turkish Airlines		
		9m2010	9m2011	%	9m2010	9m2011	%	9m2010*	9m2011*	%	9m2010	9m2011	%
Фінансові показники													
Виручка	млн.дол.	3160	3919	24	26495	31199	18	22828	25837	13	4131	5183	25
EBITDA**	млн.дол.	604	629	4	2703	2727	1	984	1528	55	538	398	-26
Чистий прибуток	млн.дол.	281	384	37	646	437	-32	356	-766	-315	167	-307	-
Total Debt***	млн.дол.	2002	2212	10	10053	8298	-17	14870	14333	-4	1917	4239	121
Операційні показники													
Пасажирооборот	млрд.пкм	30	33	10	146	158	8	152	163	7	36	43	19
Гранич.пасажиरोоборот	млрд.ккм	38	43	13	183	203	11	186	199	7	48	60	25
Рівень завантаження крісел	%	78%	78%	-	80%	78%	-2 п.п.	82%	82%	-	74%	73%	-1 п.п.

* Фінансові та операційні показники за період з 1 січня по 30 вересня.

** EBITDA = Операційний прибуток + Амортизація

*** Total Debt = Кредити і позики + Фінансовий лізинг

Висновки та пропозиції «Аерофлот» — російські авіалінії є найбільшою російською авіакомпанією. Вона забезпечує перельоти в самі різні точки світу. Зокрема, авіакомпанія «Аерофлот» співпрацює з Україною.

За 2011 рік авіакомпанія Аерофлот перевезла понад 14 млн. пасажирів. При цьому вона є лідером за кількістю перевезених пасажирів на міжнародних рейсах.

Стратегія діяльності «Аерофлоту» спрямована на розширення сітки польотів, розширення внутріросійської маршрутної сітки, поступове оновлення повітряних суден, відкриття нових власних терміналів в аеропортах. Зазначимо, що на даний момент авіакомпанія має найбільший повітряний флот в СНД. На службі Аерофлоту задіяні 110 пасажирських літаків і три вантажних. Також авіакомпанія веде планомірну роботу, спрямовану на відкриття спільних рейсів з іншими авіакомпаніями, такими, як «Донавіа». Велику увагу компанія приділяє залученню пасажирів, наприклад, регулярно проходять бонусні акції зі знижками на ті, чи інші маршрути. До речі, на сайті компанії можна дізнатися всю детальну інформацію про рейси, замовити авіаквитки. Обслуговування пасажирів під час рейсів Аерофлот одне з кращих серед європейських авіакомпаній.

Список використаних джерел

1. Кулаев Ю.Ф. Экономика гражданской авиации Украины. Монография. – К: Издательство «Феникс», 2004. – 667 с
2. Авіція Аерофлоту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.old.aeroflot.ru>
3. Офіційний сайт авіакомпанії Аерофлот [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aeroflot.ru>
4. Новини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.meta.ua>
5. Костромина Е.В. Экономика авиакомпаний в условиях рынка – НОУ ВКШ «Авиабизнес»; 2001 г. – 304 с
6. Афанасьев О. Внешнеэкономическая деятельность в России [Текст] / О. Афанасьев: Зб. наук. праць. – М.: Информ., 2011. – Вип. 23.